

– Идеална породица

Превела с енглеског Слободанка Глишић

Те вечери, док је гурао двокрилна врата и силазио низ три широка степеника на плочник, стари г. Нив се први пут у животу осетио сувише старим за пролеће. Пролеће је било ту – топло, жудно, немирно – чекало га је на златастој светлости, спремно да му пред свима притрчи, дуне му у седу браду, благо га повуче за руку. А он није могао да се сретне с њим, не, није; није могао да се још једном испрси и крене крупним корацима, самоуверено као млад човек. Био је уморан и, мада је позно сунце још увек сијало, било му је зачудо хладно и осећао је утрнулост у целом телу. Одједном није имао снаге, није имао срца да и даље подноси ту раздраганост и живахно кретање; пролеће га је збуњивало. Желео је да стане мирно, да га отера штапом, да каже: “Губи се!” Одједном му је било страшно напорно да на уобичајен начин – додиром штапа по широком ободу шешира – поздравља све те људе које је знао, пријатеље, познанике, продавце, поштаре, возаче. Али да баци весело поглед који је ишао уз тај гест, да љубазно жмирне као да каже “нико ми није раван” – то стари г. Нив никако није могао да изведе. Трупкао је улицом подижући колена високо као да корача кроз ваздух који је некако постао тежак и густ попут воде. А људи су пролазили поред њега журећи кући, трамваји су клопарали, теретна кола тандркала, велики отворени фијакери јурили су с оном нехајном, дрском равнодушношћу с којом се срећемо само у сновима...

Дан је у канцеларији протекао као и сваки други. Није се десило ништа посебно. Харолд се вратио с ручка тек кад је било скоро четири сата. Где је био? Шта је радио? Није му на памет падало да каже оцу. Кад је Харолд лежерно ушетао, у пуном сјају као и увек, опуштен, ведар, с оним малим полуосмехом који су жене сматрале неодољивим, г. Нив се задесио у ходнику где се поздрављао с једним посетиоцем.

Ах, Харолд је био сувише леп, претерано леп; све време је у томе био проблем. Ниједан мушкарац нема право на такве очи, такве трепавице и такве усне; то је било неприродно. А није никакво претеривање рећи да су његова мајка, сестре и служинчад направили од њега младог бога; обожавали су Харолда, све су му опраштали; а њему је опраштање и те како било потребно још од тринаесте године кад је украо мајчин новчаник, узео новац и сакрио новчаник у куваричину собу. Стари г. Нив љутито је ударио штапом о ивицу плочника. Али Харолда није

размазила само породица, размишљао је, сви су га размазили; било је довољно да неког погледа и осмехне му се па да тај падне на колена. Зато се можда не треба чудити што је очекивао да ће се та традиција наставити и на послу. Хм, хм! Али није могло тако. Ниједан посао – па чак ни кад је посреди успешан, стабилан, веома исплатив концерн – не трпи неозбиљност. Човек мора у то да уложи цело своје срце и душу, иначе ће све отићи до ђавола...

А при том га Шарлот и девојке стално наговарају да све преда Харолду, да се пензионише и мало ужива. Да ужива! Стари г. Нив је нагло застао испод старих палми испред владиних зграда. Да ужива! Вечерњи ветар је зањихао тамно лишће и оно је почело тихо и живахно да ћуфори. Да седи код куће, врти палчеве, све време свестан како његово животно дело клизи, цури, нестаје кроз Харолдове fine прсте док се Харолд смешка...

“Зашто си тако неразуман, оче? Нема никакве потребе да идеш у канцеларију. Постижеш само то да нам је свима непријатно кад људи стално говоре како изгледаш уморно. Ево, имамо ову огромну кућу и башту. Сигурно би ти причињавало задовољство кад би... кад би, за промену, почео да користиш све њихове предности. Или би могао да се бавиш неким хобијем.”

А мала Лола би дубокомислено запевушила: “Сви мушкарци треба да имају хобије. Живот постаје неподношљив ако их немају.”

Лепо, богами! Није могао да се уздржи да се суморно не осмехне док се с муком пео уз брдо које је водило до Авеније Харкорт. Баш би волео да зна где би Лола и њене сестре и Шарлот биле да се он бавио хобијима. Хобији нису могли да плате кућу у граду, летњиковач на мору, коње, голф, грамофон у музичкој соби који је платио шездесет гвинеја да би оне играле. Није да им он пребацује због тих ствари. Не, оне су паметне, згодне девојке, а Шарлот је дивна жена; нормално је да буду у току с оним што је модерно. Уосталом, ниједна друга кућа у граду није била тако популарна као њихова; ниједна друга породица није примала толике госте. И колико је само пута, док је преко стола у соби за пушење додавао некоме кутију с цигарама, стари г. Нив слушао како му хвале жену, девојке, па чак и њега самог.

“Ви сте идеална породица, господине, идеална породица. Као из романа или позоришне представе.”

“Није лоше, момче”, одговорио би стари г. Нив. “Пробај једну од ових; мислим да ће ти се допасти. Можда желиш да пушиш у врту, чини ми се да су девојке напољу.”

Причало се да се девојке зато нису ни удале. Мogle су да се удају за кога год хоће. Али сувише су се добро проводиле код куће. Биле су срећне заједно, девојке и Шарлот. Хм, хм! Лепо, богами! Можда...

Већ је препешачио целу отмену Авенију Харкорт; стигао је до угла куће, њихове куће. Капија за кочије била је отворена; на прилазу су се видели

свежи трагови точкова. А онда је испред њега искрсла велика бела кућа, са широм отвореним прозорима, провидним завесама које су лепршале са спољње стране и ћуповима с плавим зумбулима на широким симсовима. На другој страни стајалишта за кочије почеле су да се расцветавају њихове хортензије – чувене у граду; розикасте и плавкасте гомиле цветова лежале су као светлост међу широким лишћем. И старом г. Ниву некако се чинило да кућа и цвеће, па чак и свежи трагови на приступу говоре: “Овде има младог живота. Овде има девојака...”

Предсобље је, као и увек, било закрчено огртачима, сунцобранима, рукавицама наређаним на хрстовим сандуцима. Из музичке собе чуо се звук клавира, брз, гласан и нестрпљив. Кроз одшкринута врата салона допирали су гласови.

“А је ли било сладоледа?” зачула се Шарлот. А затим шкрипа њене столице за љуљане.

“Сладоледа!” узвикнула је Етел. “Драга мајко, такав сладолед никад ниси видела. Само две врсте. А један је био обичан куповни сладолед од јагода у натопљеном паковању.”

“Све су свему, храна је била ужасна” огласила се Марион.

“Ипак, рано је за сладолед” рекла је Шарлот попустљиво.

“Али зашто, кад га већ имају...” почела је Етел.

“Ох, потпуно си у праву, драга”, промрмљала је Шарлот.

Врата музичке собе нагло су се отворила и из њих је излетела Лола. Устукнула је и скоро вриснула кад је угледала старог г. Нива.

“Ох, боже драги! Како си ме уплашио, оче! Сад си стигао? Зашто нема Чарлса да ти помогне око капута?”

Образи су јој били зајапурени од свирања, очи су јој блистале, а коса јој је падала преко чела; дисала је као да је, сва уплашена, дотрчала из мрака. Стари г. Нив је зурео у своју најмлађу ћерку; чинило му се да је никад дотад није видео. Значи то је Лола? Али она као да је заборавила на оца; није он био тај кога је чекала. Ставила је врх своје изгужване марамнице у уста и љутито га цимала. Зазвонио је телефон. А-ах! Лолин узвик зазвучао је као јецај и она је пројурила поред оца. Врата собе с телефоном су се залупила и истог тренутка огласила се Шарлот: “Јеси ли то ти, оче?”

“Опет си уморан”, рекла је Шарлот прекорно и зауставила столицу за љуљање да би му понудила свој топли образ налик шљиви. Плавокоса Етел кључнула му је браду; Марионине усне очешале су му се у ово.

“Дошао си пешнице, оче?” упитала је Шарлот.

“Јесам, пешачио сам до куће”, рекао је стари г. Нив и утонуо у једну од огромних салонских фотеља.

“Али зашто ниси узео такси?” упитала је Етел. “У ово време има стотине таксија.”

“Драга моја Етел”, повикала је Марион, “ако отац више воли да се исцрпљује, стварно не знам зашто бисмо се ми мешале.”

“Децо, децо!” тобоже их је опоменула Шарлот.

Али Марион се није дала омести. “Не, мајко, ти си сувише попустљива према оцу и то не ваља. Мораш бити строжа према њему. Он је врло непослушан.” Насмејала се својим продорним, ведрим смехом и потапкала косу испред огледала. Чудно! Кад је била мала, имала је тако мек, неодлучан глас; чак је и муцала, а види је сад, што год каже – макар и само “молим те, додај ми пекмез, оче” – то одзвања као да је на позорници.

“Да ли је Харолд отишао пре тебе из канцеларије, драги?” упитала је Шарлот и почела опет да се љуља.

“Нисам сигуран”, одговорио је стари г. Нив. “Нисам сигуран. После четири га нисам видео.”

“Рекао је...” почела је Шарлот.

Али у том тренутку је Етел, која је грчевито прегледала листове некаквог часописа, дотрчала до мајке и чучнула поред њене столице.

“Ево, видиш“, узвикнула је. “На то мислим, мама. Жуто с преливима сребрног. Слажеш се?”

“Дај ми да видим, душо”, рекла је Шарлот. Неспретно је посегла за својим наочарима с корњачиним оквиром и ставила их, поравнала страницу својим дебелушкастим малим прстима и напућила усне. “Баш слатко!” промрљала је неодређено; погледала је Етел преко наочара. “Али не бих ставила шлеп.”

“Не би ставила шлеп!” зацвилела је Етел трагично. “Али шлеп је ту најбитнији.”

“Пусти, мајко, да ја одлучим.” Марион је враголасто истргла часопис од Шарлот. “Слажем се с мајком”, узвикнула је тријумфално. “Шлеп оптерећује ствар.”

Стари г. Нив, заборављен, утонуо у широко крило своје фотеле, чуо их је као кроз сан. Није било никакве сумње, исцрпљен је; ништа му више није јасно. Вечерас су чак и Шарлот и девојке биле више него што може да поднесе. Сувише су... сувише... Али све што је његов дремљиви мозак могао да смисли било је – сувише су *најорне* за њега. А негде иза свега видео је увелог прастарог човечуљка како се пење бескрајним степеницама. Ко је он?

“Нећу се пресвлагити вечерас”, промрљао је.

“Шта кажеш, оче?”

“А, шта, шта?” Стари г. Нив се пренуо из дремежа и загледао у њих.

“Нећу се пресвлагити вечерас”, поновио је.

“Али, оче, долазе нам Лусил и Хенри Давенпорт и госпођа Тедија Вокера.”

“Било би *мноџо* упадљиво.”

“Није ти добро, драги?”

“Ти не мораш да се напрежеш. *Чему* служи Чарлс?”

“Али ако ниси расположен”, с оклевањем је рекла Шарлот.

“Добро! Добро!” Стари г. Нив је устао и пошао да се придружи старом човечуљку који се попео баш до његове свлационице...

Тамо га је чекао млади Чарлс. Пажљиво, као да све зависи од тога, он је обавијао пешкир око бокала с врелом водом. Млади Чарлс је био његов миљеник још откад је као румени дечак дошао у њихову кућу да води рачуна о ложењу. Стари г. Нив се спустио на тршчани кауч поред прозора, испружио је ноге и направио своју малу вечерњу шалу: “Обуци га, Чарлсе!” И Чарлс се, дишући дубоко и мрштећи се, сагнуо да извади иглу из његове кравате.

Хм, хм. Лепо, богами! Било је пријатно крај отвореног прозора, веома пријатно – фино благо вече. Доле, на тениском игралишту косили су траву; чуо је тихо брујање косилице. Ускоро ће девојке опет отворити сезону тениских мечева. И на ту помисао, као да је зачуо звонки Марионин глас: “Браво, партнеру... Ох, ово се зове *одибрано*... Ох, *одлично*, нема шта.” Онда је Шарлот викнула са терасе: “Где је Харолд?” А Етел је одговорила: “Очигледно није овде, мајко.” И Шарлот се нејасно надовезала: “Рекао је...”

Стари г. Нив је уздахнуо, устао и, ставивши једну руку испод седе браде, узео чешаљ од младог Чарлса и брижљиво је очешљао. Чарлс му је додао пресавијену марамицу, сат и прстење и кутију за наочаре.

“То би било све, дечко”. Врата су се затворила и он се поново завалио у фотељу, био је сам...

Сада се прастари човечуљак спуштао низ бескрајне степенице које су водиле ка блиставој, веселој трпезарији. Какве су му то ноге! Биле су као у паука – танке, смежуране.

“Ви сте идеална породица, господине, идеална породица.”

Али, ако је то тачно, зашто га Шарлот или девојке не зауставе? Зашто се сасвим сâм шета горе-доле? Где је Харолд? Ах, човек не треба ништа да очекује од Харолда. Доле, доле, силазио је мали стари паук, а онда га је, на свој ужас, стари г. Нив видео како пролази поред трпезарије и иде преко трема, мрачног прилаза кући, кроз капију за кочије, у канцеларију. Зауставите га, нека га неко заустави!

Стари г. Нив се тргнуо. У гардероби је било мрачно; прозор је сијао бледом светлошћу. Колико дуго је спавао? Ослушнуо је; кроз велику, нестварну кућу утонулу у мрак проносили су се далеки гласови, далеки звучи. Нејасно му је пролетело кроз главу да је можда дуго спавао. На њега су заборавили. Какве све то везе има с њим – ова кућа и Шарлот, девојке и Харолд – шта он зна о њима? Они су за њега странци. Живот је прошао поред њега. Шарлот није његова жена. Његова жена!

... Мрачни трем, полускривен пузавицом званом христов венац, клонулом од жалости, туге, као да га је разумео. Мале топле руке обавиле су му се око врата. Лице, ситно и бело, подигло се до његовог и прошапутало: “Збогом, злато моје.”

Злато моје! “Збогом, злато моје!” Ко је од њих проговорио? Зашто кажу збогом? То је нека страшна грешка. Она *јесте* његова жена, онај бледи девојчуљак, а све друго у његовом животу било је сан.

Врата се отворише и млади Чарлс стаде окупан светлошћу, с рукама уз бокове, и узвикну као млад војник: “Вечера је на столу, господине!”

“Ево ме, долазим, долазим”, рече стари г. Нив.

Кетрин Менсфилд (Katherine Mansfield, 1888–1923), истакнута списатељица модернизма, рођена је на Новом Зеланду, али се 1903. године преселила у Велику Британију где се школовала, а затим упознала и спријатељила с Д. Х. Лоренсом и Вирџинијом Вулф. Као жена слободног духа, усуђивала се да живи мимо строгог кодекса понашања који је почетком 20. века важио за младе жене и платила је високу цену за слободе које су женама данас гарантоване. Њене креативне године биле су оптерећене усамљеношћу, болешћу, љубомором, неуклапањем и све се то одразило у приповеткама – горким описима брачних и породичних односа међу припадницима средње класе. Она се, попут Чехова, фокусира на тривијалне догађаје и готово невидљиве промене у људском понашању. Неизбежност смрти праћена одбијањем да се та истина прихвати такође је важна тема у њеном опусу. Најпознатије приповетке су “Вртна забава”, “Кћери покојног пуковника”, “Кућа лутака”, “Мува”... Умрла је од туберкулозе у 34. години.

С. Г.

